

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ГРОМАДСЬКОСТІ ПІДРОЗДІЛАМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ (ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ОПИТУВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ)

TOPICAL PROBLEMS OF USING THE PUBLIC BY CRIMINAL POLICE UNITS IN COMBATING CRIME (AFTER THE SURVEY OF CRIMINAL POLICE OFFICERS)

Христов О.Л., к.ю.н., доцент,
оперуповноважений сектора кримінальної поліції
Амур-Нижньодніпровське відділення поліції
Дніпровського відділу поліції

Головного управління Національної поліції у Дніпропетровській області

У статті дається розгорнута характеристика результатів анкетування працівників територіальних підрозділів кримінальної поліції, які виконують оперативно-службові завдання за напрямками діяльності підрозділів карного розшуку, протидії наркозлочинності й економічній злочинності, а також розшукової роботи, та працівників підрозділів стратегічних розслідувань.

У дослідженні взяли участь 463 працівники. Не завершили опитування 11 працівників. Недобросовісно заповнили анкети (однорідність відповідей, незрозумілість позначок, що визначають варіанти відповідей тощо) 12 працівників. Усього було відхилено 23 анкети (5% від загальної кількості). Після видалення всіх анкет, які не відповідали методологічним вимогам, до обробки даних було допущено 440 анкет.

Результати дослідження дали змогу зробити такі висновки: 1. Більшість респондентів вважають недостатньою ефективність використання громадськості підрозділами кримінальної поліції під час протидії злочинності. Громадськість переважно відмовляється допомагати поліції у зв'язку з недовірою населення та незацікавленістю й побоюваннями брати участь у сприянні. 2. У процесі здійснення опитаними оперативно-службовою діяльністю щодо протидії злочинності громадськість в основному залучається під час кримінального провадження. 3. Під час оперативно-розшукового провадження громадськість в основному залучається працівниками підрозділів кримінальної поліції для проведення пошукових заходів. Під час кримінального провадження – для проведення слідчих (розшукових) дій і виконання доручень щодо приводу осіб. Виконання оперативно-службових завдань зумовлює необхідність залучення громадськості в основному як: понятих або осіб, що допомагають їх залучити; статистів; свідків; джерел інформації, зокрема осіб, стосовно яких проводиться розвідувальне опитування; спеціалістів (фахівці, консультанти) у певній галузі знань; покупців (продавців) під час контрольованої та оперативної закупки; доданих сил, що особисто здійснюють пошук розшукуваних або огляд великих ділянок місцевості. 4. Основними загальними проблемами залучення громадськості підрозділами кримінальної поліції є: недостатнє нормативно-правове регулювання; відсутність матеріального і соціального забезпечення; наявність низької правосвідомості; загальна недовіра громадськості до працівників кримінальної поліції під час здійснення ними оперативно-службовою діяльності; відсутність впевненості у важливості участі у протидії злочинності. 5. Чинна нормативно-правова база не відповідає існуючим механізмам взаємодії підрозділів кримінальної поліції із громадськістю. Існує необхідність передбачити в Законі України «Про оперативно-розшукову діяльність» питання взаємодії оперативних підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукові дії, із громадськістю. Крім того, ці питання повинні бути регламентовані Інструкцією про організацію оперативно-розшукової діяльності та негласної роботи оперативними підрозділами Національної поліції України.

Ключові слова: джерело інформації, додані сили, документування, імітування отримання або надання неправомірної вигоди, консультант, контрольована та оперативна закупка, оперативний пошук, оперативно-розшуковий захід, слідча (розшукова) дія, понятий, свідок, статист.

The article deals with detailed description of the results of the questioning of the employees of the territorial units of the criminal police, who perform operational tasks in the areas of activity of the units of criminal investigation, counteracting drug and economic crime, as well as investigative work, and employees of the units of strategic investigations.

The study included 463 participants, 11 of them did not complete the survey. Questionnaires were filled in bad faith (uniformity of answers, incomprehensibility of marks determining the answer options, etc.) 12 officers. A total of 23 questionnaires were rejected (5% of the total). After removing all questionnaires that did not meet the methodological requirements, 440 questionnaires were allowed to be processed.

The results of the study made it possible to draw the following conclusions: 1. The majority of the respondents consider the effectiveness of the public use by the criminal police units in combating crime. The public generally refuses to assist the police in relation to the mistrust of the public and the lack of interest and fear in participating in the assistance. 2. In the course of responding to crime-related operational-service activities, the public is mainly used during criminal proceedings. 3. During of search operations, the public is mainly used by officers of criminal police units to conduct search activities. During criminal proceedings for conducting investigative (investigative) actions and executing warrants concerning the cause of persons. The fulfillment of operational and operational tasks necessitates the use of the public mainly as: witnesses or persons helping them to get involved; extras; witnesses; sources of information, including persons subject to intelligence; specialists (specialists, consultants) in a particular field of knowledge; buyers (sellers) during controlled and prompt purchases; the added strength of personally searching for the search, or exploring large tracts of terrain. 4. The most common problems with the use of the public by the criminal police by are: insufficient legal regulation; lack of material and social security; the presence of low awareness; general public distrust of criminal police officers in carrying out their operational and operational activities; lack of confidence in the importance of participating in the fight against crime. 5. The current regulatory framework does not correspond to the existing mechanisms of interaction of criminal police units with the public. There is a need to envisage in the Law of Ukraine "On Operational-Search Activities" the interaction of operational units carrying out operational-search activities with the public. In addition, these issues should be regulated separately by the Instruction on the organization of operational-search activities and the silent work by the operational units of the National Police of Ukraine.

Key words: source of information, added forces, documentation, simulation of receiving or providing of undue benefits, consultant, controlled and prompt purchase, operational search, operational-search measure, investigative (search) action, concept, witness, statistician.

Постановка проблеми. Відповідно до ст. 55 Конституції України, кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань [1]. Із цією метою, згідно зі ст. 38 Основного закону України, громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами [1]. Форми такої участі в аспекті протидії злочинності досить

різноманітні. Визначений у ст. 11 Закону України «Про Національну поліцію» принцип суб'єктів оперативно-розшукової діяльності (далі – ОРД) – тісна співпраця та взаємодія з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства [2], – також означає і використання її підрозділами підприємств, установ, організацій, незалежно від форми власності, зокрема

громадських (курсив авт. – О. Х.), і окремих їхніх представників, обов'язком яких є сприяння оперативним підрозділам у вирішенні завдань ОРД, що передбачено ст. 11 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» [3].

Наукове дослідження проблем залучення громадськості підрозділами кримінальної поліції під час протидії злочинності є однією з умов напрацювання ефективних форм і методів протидії злочинам. Його об'єктивність потребує застосування методів і процедур, що дозволяють отримати максимум знань, унеможливити однобічне мислення, що зумовлює необхідність використання соціологічного методу (спостереження, вивчення документів, опитування).

Найбільш доцільною формою опитування є анкетування працівників оперативних підрозділів правоохоронних органів [4, с. 206], передусім це стосується думки працівників Національної поліції щодо оцінки діяльності залучення громадськості територіальними підрозділами кримінальної поліції, які виконують оперативно-службові завдання за напрямками діяльності підрозділів карного розшуку, протидії наркозлочинності й економічній злочинності, а також розшукової роботи, та працівників підрозділів стратегічних розслідувань як основних суб'єктів протидії організованій злочинності в регіонах України.

Аналіз останніх публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми. Окремі аспекти залучення громадськості під час протидії злочинності висвітлювались у працях вітчизняних і закордонних учених у різних галузях юридичної науки, зокрема: О.М. Бандурки, О.М. Гаврилова, І.М. Гальперіна, В.В. Голіни, В.С. Іванової, Н.П. Ісаєвої, А.М. Кислого, М.Г. Колодяжного, В.І. Крігера, В.М. Круглого, А.О. Лієде, О.М. Литвинова, В.І. Москвця, Г.В. Мороз, О.М. Музичука, Л.І. Овчиннікової, В.І. Отрудька, М.Є. Павлова, Т.В. Раскіної, І.В. Слободенюк, В.Т. Томіна, О.М. Тюменцева, С.С. Шрамко та багатьох інших вчених.

Вивчення зазначених робіт показало, що натеper немає досліджень щодо думки працівників кримінальної поліції з актуальних проблем залучення ними громадськості під час протидії злочинності.

Мета статті – визначити сучасні проблеми залучення громадськості підрозділами кримінальної поліції під час протидії злочинності за результатами соціологічного опитування працівників територіальних підрозділів кримінальної поліції, які виконують оперативно-службові завдання за напрямками діяльності підрозділів карного розшуку, протидії наркозлочинності й економічній злочинності, та працівників підрозділів стратегічних розслідувань Головних управлінь Національної поліції (далі – ГУНП) в окремих областях.

Виклад основного матеріалу дослідження. Якісний етап дослідження включав проведення в різних регіонах анкетування працівників кримінальної поліції як основних суб'єктів протидії злочинності.

У дослідженні взяли участь 463 працівники. Не завершили опитування 11 працівників. Недобросовісно заповнили анкети (однорідність відповідей, незрозумілість позначок, що визначають варіанти відповідей тощо) 12 працівників. Усього було відхилено 23 анкети (5% від загальної кількості).

Після видалення всіх анкет, які не відповідали методологічним вимогам, до обробки даних було допущено 440 анкет.

Як респонденти в дослідженні взяли участь 384 працівники територіальних підрозділів кримінальної поліції, які виконують оперативно-службові завдання за напрямками діяльності підрозділів карного розшуку, протидії наркозлочинності й економічній злочинності, а також розшукової роботи (далі – працівників територіальних підрозділів кримінальної поліції). Із них 8 працівників ГУНП у Волинській області, 131 – ГУНП у Дніпропетровській області, 16 – ГУНП у Донецькій області, 69 – ГУНП у Запорізькій області, 7 – ГУНП в Івано-Франківській області,

29 – ГУНП у Львівській області, 11 – ГУНП у Миколаївській області, 23 – ГУНП в Одеській області, 10 – ГУНП у Полтавській області, 8 – ГУНП у Рівенській області, 8 – ГУНП у Тернопільській області, 21 – ГУНП у Харківській області, 13 – ГУНП у Херсонській області, 11 – ГУНП у Хмельницькій області, 9 – ГУНП у Черкаській області, 10 – ГУНП у Чернівецькій області.

Стаж роботи в оперативних підрозділах до одного року мали 82 працівники територіальних підрозділів кримінальної поліції (21%), від одного до трьох років – 86 (22%), від трьох до п'яти років – 46 (12%), від п'яти до десяти років – 90 (24%), від десяти до п'ятнадцяти років – 30 (8%), від п'ятнадцяти до двадцяти років – 28 (7%), більше двадцяти років – 22 (6%).

Окремо було проанкетовано 56 працівників підрозділів стратегічних розслідувань (далі – працівників підрозділів СР). Із них 2 працівники ГУНП у Вінницькій області, 3 – ГУНП у Волинській області, 26 – ГУНП у Дніпропетровській області, 1 – ГУНП у Запорізькій області, 2 – ГУНП в Івано-Франківській області, 2 – ГУНП у Київській області, 4 – ГУНП у Миколаївській області, 3 – ГУНП у Полтавській області, 2 – ГУНП у Сумській області, 2 – ГУНП у Херсонській області, 3 – ГУНП у Черкаській області, 1 – ГУНП у Чернівецькій області, 5 – ГУНП у місті Києві.

Так, 2 працівники підрозділів СР мали стаж роботи до одного року (4%), від одного до трьох років – 1 (2%), від трьох до п'яти років – 3 (5%), від п'яти до десяти років – 19 (34%), від десяти до п'ятнадцяти років – 14 (25%), від п'ятнадцяти до двадцяти років – 16 (28%), більше двадцяти років – 1 (2%).

Нами було поставлено п'ятнадцять запитань, які стосуються різних аспектів проблеми залучення громадськості підрозділами кримінальної поліції під час протидії злочинності, і запропоновано варіанти відповідей. В окремих питаннях пропонувалося надати власні варіанти відповідей. У деяких питаннях передбачалися кілька варіантів відповідей, зокрема: № № 7, 8, 9, 10, 11, 13, 15, тому загальна сума відповідей не дорівнює 100%. У цих питаннях головним завданням було визначити ступінь значущості запропонованої відповіді.

Результати анкетування працівників територіальних підрозділів кримінальної поліції та працівників підрозділів СР виявилися такі:

1. На питання «Як Ви оцінюєте ефективність залучення громадськості підрозділами кримінальної поліції під час протидії злочинності?» 32% працівники територіальних підрозділів кримінальної поліції та 11% працівників підрозділів СР відповіли: «Достатньою мірою», «недостатньо» – 67 та 83%, власний варіант відповіді обрали 1 та 6% відповідно.

Серед власних варіантів відповіді респондентами запропоновано такі: неефективне (громадськість переважно відмовляється допомагати поліції); громадськість боїться брати участь у сприянні роботі поліції; зовсім немає співпраці у зв'язку з недовірою населення та незацікавленістю; потрібен інститут понятих; не залучав.

2. На прохання визначити, коли під час здійснення оперативно-службової діяльності в основному залучається громадськість підрозділами кримінальної поліції під час протидії злочинності, в «оперативно-розшуковому провадженні» зазначили 35% працівників територіальних підрозділів кримінальної поліції та 25% працівників підрозділів СР, під час «кримінального провадження» – 65 та 75%.

3. На запитання «Чи відповідає чинна нормативно-правова база існуючим механізмам взаємодії підрозділів кримінальної поліції із громадськістю?» відповіли «так» 20% працівників територіальних підрозділів кримінальної поліції та 21% працівників підрозділів СР, «ні» – 80 та 79% відповідно.

4. На запитання «Чи потрібно окремо передбачити в Законі України «Про оперативно-розшукову діяльність»

питання взаємодії оперативних підрозділів, які здійснюють ОРД, з громадськістю?» «так» відповіли 51% працівників територіальних підрозділів кримінальної поліції та 41% працівників підрозділів СР, «ні» – 29 та 27%, «важко відповісти» – 20 та 32%.

5. На запитання «Чи потрібно окремо передбачити в Інструкції про організацію оперативно-розшукової діяльності та негласної роботи оперативними підрозділами Національної поліції України питання взаємодії оперативних підрозділів Національної поліції із громадськістю?» відповіли «так» 47% працівників територіальних підрозділів кримінальної поліції та 59% працівники підрозділів СР, «ні» – 31 та 20%, «важко відповісти» – 22 та 21%.

6. На запитання «В яких формах в основному здійснюється взаємодія підрозділів кримінальної поліції із громадськістю?» 31% працівників територіальних підрозділів кримінальної поліції та 32% працівники підрозділів СР відповіли, що «під час оперативно-розшукової діяльності», «під час досудового розслідування» – 69 та 68%.

7. На прохання визначити, під час здійснення яких форм ОРД респонденти в основному залучають громадськість, 78% працівників територіальних підрозділів кримінальної поліції та 63% працівники підрозділів СР зазначили «оперативний пошук», «оперативно-розшукове запобігання» (9 та 9%), «документування злочинної діяльності (оперативна розробка)» – 25 та 29%, «оперативно-розшукове забезпечення кримінального провадження» – 30 та 45% відповідно.

8. На запитання «Як Ви в основному використовували громадськість під час оперативно-розшукового провадження?» (передбачалося кілька варіантів відповідей) 89% працівників територіальних підрозділів кримінальної поліції та 82% працівники підрозділів СР відповіли: «Залучення до проведення пошукових заходів», «залучення до проведення ОРЗ (ОТЗ)» обрали 21 та 11%, власний варіант відповіді дали 5 та 7% відповідно.

У графі «Власний варіант відповіді» працівники територіальних підрозділів кримінальної поліції визначили: для проведення оперативних комбінацій; для уточнення та встановлення повних анкетних даних; для опитування громадян; для залучення пошукових собак; як понятих, свідків, статистів та ін.; для документування під час проведення ОРЗ; як осіб, стосовно яких проводиться розвідувальне опитування; здебільшого формальне опитування; не залучали.

Серед власних варіантів відповіді працівники підрозділів СР зазначили: як джерела інформації; для пошуку понятих; як понятих; не залучали.

9. На запитання «Як Ви в основному використовували громадськість у рамках кримінального провадження?» (передбачалося кілька варіантів відповідей) 89% працівників територіальних підрозділів кримінальної поліції та 96% працівники підрозділів СР обрали такі відповіді: «залучення до проведення слідчих (розшукових) дій»; «залучення до проведення негласних слідчих (розшукових) дій» – 17 та 16%; «залучення до виконання доручень щодо приводу осіб» – 29 та 21%, власний варіант відповіді надали 2 та 5% відповідно.

2% працівників територіальних підрозділів кримінальної поліції у графі «Власний варіант відповіді» зазначили: як понятих; для опитування громадян; для встановлення невстановлених осіб.

У свою чергу, працівники підрозділів СР у зазначеній графі визначили: як понятих, статистів, можливих свідків; суто для пошуку понятих («фізична робота»); не залучалися.

10. На прохання визначити, як кого респонденти залучали представників громадськості під час оперативно-розшукового та кримінального провадження (передбачалося кілька варіантів відповідей), 97% працівників територіальних підрозділів кримінальної поліції та 96% працівників

підрозділів СР зазначили таке: як «понятих», «статистів» – 81 та 77%, «спеціалістів (фахівців, консультантів) у певній галузі знань» – 26 та 45%, «додані сили під час пошуку осіб, що розшуковуються, або огляду великих ділянок місцевості» – 39 і 23%, «джерел інформації» – 70 і 66%, «покупців (продавців) під час контрольованої та оперативної закупки» – 29 та 7%, «осіб, які безпосередньо здійснюють переміщення товару під час контрольованої поставки» – 5 і 7%, «осіб, що надають допомогу у створенні «пасток» (автомобілів, квартир, купе й ін.)» – 7 і 18%, «осіб, які імітують отримання неправомірної вигоди» – 6 та 7%, «осіб, які імітують надання неправомірної вигоди» – 7 і 7% відповідно.

«Власний варіант відповіді» визначили 2% працівників територіальних підрозділів кримінальної поліції, зокрема: як перекладачів; осіб, які розповсюджували листівки щодо безвісно зниклих та розшукуваних осіб; не залучали.

11. На прохання зазначити основні загальні проблеми залучення громадськості підрозділами кримінальної поліції (передбачалося кілька варіантів відповідей) 55% працівників територіальних підрозділів кримінальної поліції та 36% працівники підрозділів СР зазначили такі варіанти: «недостатнє нормативно-правове регулювання», «неефективна організація з боку кримінальної поліції» – 18 і 9%, «відсутність матеріального і соціального забезпечення» – 57 та 59%, «наявність низької правосвідомості» – 52 та 48%, «загальна недовіра громадськості до працівників кримінальної поліції під час здійснення ними оперативно-службової діяльності» – 45 та 55%, «відсутність упевненості у важливості участі у протидії злочинності» – 20 і 32%, «високий рівень інфантилізму» – 10 та 36%.

Власний варіант відповіді надали 1% працівників територіальних підрозділів кримінальної поліції, а саме: небажання співпрацювати; витік інформації.

12. На запитання «Чи доцільно встановити матеріальну винагороду (заохочення) для представників громадськості, які залучаються до протидії злочинності?» відповідь «так» дали 85% працівників територіальних підрозділів кримінальної поліції та 92% працівники підрозділів СР, 8 та 4% – «ні», 7 та 4% – «важко відповісти».

13. На запитання «За виконання яких дій доцільно встановити матеріальну винагороду?» (передбачалося кілька варіантів відповідей) 83% працівників територіальних підрозділів кримінальної поліції та 82% працівники підрозділів СР дали такі відповіді: «пошук, отримання і повідомлення інформації про злочинну діяльність», «надання консультацій» обрали 10 та 18%, «участь у проведенні ОРЗ (ОТЗ)» – 31 та 48%, «участь у проведенні слідчих (розшукових) дій» – 29 та 54%, «участь у проведенні негласних слідчих (розшукових) дій» – 30 та 50% відповідно.

14. На запитання «Виходячи з досвіду Вашої практичної діяльності, чи вважаєте Ви досконалим механізм залучення представників громадськості до агентурної мережі працівниками кримінальної поліції?» 35% працівників територіальних підрозділів кримінальної поліції та 43% працівники підрозділів СР відповіли «так», «ні» – 63 та 57%.

У графі «Власний варіант відповіді» 2% працівників територіальних підрозділів кримінальної поліції запропонували такі відповіді: потребує покращення, залежно від напряму або лінії роботи, важко відповісти, ще не залучав.

15. На прохання визначити недоліки залучення до агентурної мережі представників громадськості працівниками кримінальної поліції (пропонувалося кілька варіантів відповідей) 43% працівників територіальних підрозділів кримінальної поліції та 38% працівники підрозділів СР зазначили «недостатнє правове регулювання», «низький рівень організації з боку кримінальної поліції» – 15 та 14%, «відсутність чітких вимог, яким повинен відповідати негласний позаштатний працівник» – 24 та 18%, «відсутність чітких підстав для залучення до агентурної мережі представників громадськості» – 17 і 20%, «низьке

матеріальне забезпечення негласних позаштатних працівників» – 69 і 80%, «недостатнє соціальне забезпечення негласних позаштатних працівників» – 33 та 46%, «недостатність рекомендації стосовно організації і тактики залучення до агентурної мережі представників громадськості» – 11 та 13%, «низький рівень забезпечення безпеки негласних позаштатних працівників» – 34 та 48%.

Власний варіант відповіді надали менше 1% працівників територіальних підрозділів кримінальної поліції, зокрема: збільшення кошторису на використання негласного апарату, з розрахунку на кожного оперативного працівника, із подальшим щомісячним звітом оперативних працівників (рекомендація), з таким не стикався.

Висновки. Аналіз анкетування працівників територіальних підрозділів кримінальної поліції, які виконують оперативно-службові завдання за напрямками діяльності підрозділів карного розшуку, протидії наркозлочинності й економічній злочинності, а також розшукової роботи, та працівників підрозділів стратегічних розслідувань дає підстави зробити такі висновки:

1. Більшість респондентів вважають недостатньою ефективність залучення громадськості підрозділами кримінальної поліції під час протидії злочинності. Думки працівників кримінальної поліції ґрунтуються на тому, що громадськість переважно відмовляється допомагати поліції у зв'язку з недовірою населення, незацікавленістю та побоюванням брати участь у сприянні. Крім того, у контексті забезпечення окремих видів залучення громадськості до протидії злочинності, думки опитаних свідчать про необхідність удосконалення існуючого інституту понять.

2. Опитані працівники підрозділів кримінальної поліції показали, що у процесі здійснення ними оперативно-службової діяльності щодо протидії злочинності громадськість в основному залучається під час кримінального провадження.

Результати проведеного дослідження щодо форм такої взаємодії у практичних підрозділах кримінальної поліції дають змогу стверджувати, що в основному вона здійснюється під час досудового розслідування.

3. Чинна нормативно-правова база не відповідає існуючим механізмам взаємодії підрозділів кримінальної поліції із громадськістю. Необхідно передбачити в Законі України «Про оперативно-розшукову діяльність» питання взаємодії оперативних підрозділів, які здійснюють ОРД, із громадськістю. Крім того, ці питання повинні бути регламентовані Інструкцією про організацію оперативно-розшукової діяльності та негласної роботи оперативними підрозділами Національної поліції України.

4. Працівники практичних підрозділів кримінальної поліції в основному залучають громадськість під час здійснення таких форм ОРД, як оперативний пошук, документування злочинної діяльності (оперативна розробка), оперативно-розшукове забезпечення кримінального провадження. Але цими підрозділами громадськість майже не залучається під час оперативно-розшукового запобігання злочинам.

5. Під час оперативно-розшукового провадження громадськість в основному залучається працівниками підрозділів кримінальної поліції для проведення пошукових

заходів. Під час кримінального провадження ця категорія осіб здебільшого залучаються для проведення слідчих (розшукових) дій і виконання доручень щодо приводу осіб.

Виконання оперативно-службових завдань зумовлює необхідність залучення громадськості в основному як: понятих або осіб, що допомагають їх залучити; статистів; свідків; джерел інформації, зокрема осіб, стосовно яких проводиться розвідувальне опитування; спеціалістів (фахівців, консультантів) у певній галузі знань; покупців (продавців) під час контрольованої та оперативної закупок; доданих сил, що особисто здійснюють пошук розшукуваних, або для огляду великих ділянок місцевості.

Рідше необхідне залучення громадськості як: перекладачів; осіб, які надають допомогу в опитуванні громадян; осіб, які надають допомогу в уточненні та встановленні повних анкетних даних і сприяють встановленню осіб; осіб, які розповсюджують листівки щодо безвісно зниклих та інших категорій розшукуваних; кінологів, тобто власників собак із пошуковими якостями; осіб, які залучаються для проведення оперативних комбінацій; осіб, які надають допомогу в документуванні злочинної діяльності під час проведення ОРЗ; осіб, які імітують отримання або надання неправомірної вигоди; осіб, які надають допомогу у створенні «пасток» (автомобілів, квартир, купе й ін.); осіб, які безпосередньо здійснюють переміщення товару під час контрольованої поставки.

6. Основними загальними проблемами залучення громадськості підрозділами кримінальної поліції є: недостатнє нормативно-правове регулювання; відсутність матеріального і соціального забезпечення; наявність низької правовідомості; загальна недовіра громадськості до працівників кримінальної поліції під час здійснення ними оперативно-службової діяльності; відсутність впевненості у важливості участі у протидії злочинності. До спеціальних проблем залучення громадськості підрозділами кримінальної поліції належать такі: неефективна організація з боку кримінальної поліції; небажання співпрацювати; загроза витоку інформації; високий рівень інфантилізму громадян.

7. Для представників громадськості, які залучаються до протидії злочинності, доцільно встановити матеріальну винагороду (заохочення). Зокрема, за виконання таких дій: пошук, отримання і повідомлення інформації про злочинну діяльність; участь у проведенні ОРЗ (ОТЗ); участь у проведенні слідчих (розшукових) дій; участь у проведенні негласних слідчих (розшукових) дій.

Доцільність встановлення матеріальної винагороди (заохочення) за надання консультацій визначають незначна кількість опитаних.

8. Механізм залучення представників громадськості до агентурної мережі працівниками кримінальної поліції є недосконалим. Головними недоліками залучення до агентурної мережі представників громадськості працівниками кримінальної поліції є такі: недостатнє правове регулювання; відсутність чітких підстав для залучення до агентурної мережі представників громадськості; низьке матеріальне забезпечення негласних позаштатних працівників; недостатнє соціальне забезпечення негласних позаштатних працівників; низький рівень гарантування безпеки негласних позаштатних працівників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 23.03.2020).
2. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 р. № 580–VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 23.03.2020).
3. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лютого 1992 № 2135–XII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi> (дата звернення: 24.03.2020).
4. Кириченко О.В. Актуальні проблеми оперативно-розшукової протидії злочинам проти громадської безпеки : за результатами соціологічного опитування працівників органів внутрішніх справ. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2014. № 2. С. 206–214.